Piotr Pęcak

Wspólnotowy wymiar sprawiedliwości po Traktacie Nicejskim

Studia Iuridica Lublinensia 2, 121-131

2003

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MUZEUM HISTORII POLSKI

PIOTR PĘCAK

Wspólnotowy wymiar sprawiedliwości po Traktacie Nicejskim

The EC court system after the Nice Treaty

WPROWADZENIE

Organy wymiaru sprawiedliwości mają istotne znaczenie dla funkcjonowania Wspólnot Europejskich. Zapewniają one jednolite stosowanie prawa wspólnotowego we wszystkich państwach członkowskich, interpretują traktaty założycielskie oraz sprawują kontrolę nad ważnością i legalnością aktów prawa wtórnego. Ponadto nie można pominąć ogromnej roli Trybunału Sprawiedliwości dla rozwoju prawa wspólnotowego i jego znaczenia dla integracji europejskiej.

W podpisanym 26 lutego 2001 r. Traktacie z Nicei[1], jako jedną z reform koniecznych do osiągnięcia przez Unię zdolności instytucjonalnej – niezbędnej do przyjęcia nowych państw członkowskich – przeprowadzono gruntowną reformę wspólnotowego wymiaru sprawiedliwości. Objęła ona trzy główne grupy zagadnień: po pierwsze – stworzenie nowej struktury organów wymiaru sprawiedliwości, po drugie – przeprowadzenie zmian w strukturze wewnętrznej sądów w celu podniesienia efektywności ich pracy i po trzecie – ustanowienie jasnego podziału jurysdykcji sądów wspólnotowych, przy zagwarantowaniu Trybunałowi pełnej kompetencji w czuwaniu nad spójno-

[1] Tekst Traktatu w wersji anglojęzycznej dostępny jest na stronie internetowej: http://www.europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/nice_treaty_en.pdf. Zob. także tłumaczenie z wersji niemieckojęzycznej: S. Hambura, M. Muszyński, *Traktat z Nicei z komentarzem*, Bielsko-Biała 2001. Tłumaczenie na język polski niektórych przepisów TWE zawierających zmiany w brzmieniu Traktatu z Nicei [w:] *Wymiar Sprawiedliwości w Unii Europejskiej*, pod red. C. Mika, Toruń 2001.

ścią i jednolitością prawa wspólnotowego.[2] Głównym organem sądowym pozostał Europejski Trybunał Sprawiedliwości (ETS), podniesiona natomiast została ranga Sądu Pierwszej Instancji (SPI), ponieważ zarówno Trybunał, jak i SPI uznane zostały za gwarantów poszanowania prawa wspólnotowego. Dodatkowo, przy Sądzie Pierwszej Instancji mogą być utworzone Izby Sądowe (*judicial panels*), właściwe do rozpatrywania i orzekania w pierwszej instancji w określonych rodzajach skarg, wnoszonych w specyficznych obszarach tematycznych (art. 220, 225 a TWE).

Potrzeba zmian wynikała ze wzrostu obciążenia Trybunału Sprawiedliwości i Sądu Pierwszej Instancji, szczególnie odkąd oczywiste się stało, iż obciążenie to będzie wzrastało wraz z postępem rozszerzenia, tym bardziej że systemy wymiaru sprawiedliwości w państwach kandydujących nie należą do najbardziej efektywnych.[3]

TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI

Podstawa do działania Trybunału to: Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej – TEWEA (art. 136–160), Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską – TWE (art. 220–245), Statut Trybunału – STS[4] oraz Regulamin Proceduralny – RPTS.[5] Głównym zadaniem ETS jest zapewnienie poszanowania prawa wspólnotowego w interpretacji i stosowaniu traktatów (art. 220 TWE, art. 136 TEWEA). Możemy mówić o zróżnicowaniu kompetencji Trybunału w ramach trzech filarów Unii Europejskiej. I tak, w ramach pierwszego filaru, Trybunał Sprawiedliwości:

– wydaje orzeczenia w przedmiocie niewypełnienia przez państwo członkowskie zobowiązań traktatowych[6],

– kontroluje zgodność z prawem wiążących aktów przyjmowanych przez organy Wspólnot[7],

– rozstrzyga spory kompetencyjne pomiędzy instytucjami Wspólnot[8],

– rozpatruje skargi na zaniechanie działania przez Parlament, Radę UE lub Komisję[9],

– wydaje orzeczenia wstępne (udziela odpowiedzi na pytania prawne)[10],

---

[2] J. Barcz, *Traktat z Nicei a proces rozszerzenia Unii Europejskiej*, „Państwo i Prawo" 2001, nr 5, s. 12.

[3] *Ibidem.*

[4] Statut ma rangę protokołu i dołączony jest do Traktatu z Nicei.

[5] RPTS dostępny jest na stronie internetowej Trybunału http://curia.eu.int/en/instit/txtdocfr/txtsenvigueur/txt5.pdf

[6] Art. 226–228 TWE.

[7] Art. 230 TWE.

[8] *Ibidem.*

[9] Art. 232 TWE.

[10] Art. 234 TWE.

– rozpoznaje spory z zakresu zobowiązań państw członkowskich i innych podmiotów, wynikające ze statutu Europejskiego Banku Centralnego oraz postanowień traktatów dotyczących Unii Monetarnej[11],

– rozstrzyga spory w trybie arbitrażowym[12],

– wydaje opinie w sprawie zgodności przewidywanej umowy międzynarodowej z przepisami traktatowymi.[13]

W ramach drugiego filaru (wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa) jurysdykcja Trybunału jest wyłączona. W trzecim filarze (współpraca sądowa i policyjna w sprawach karnych) ETS może – zgodnie z art. 35 TUE (Traktatu o Utworzeniu Unii Europejskiej) – wydawać orzeczenia wstępne co do ważności decyzji ramowych, decyzji, interpretacji konwencji oraz ważności i interpretacji środków wykonujących konwencje. Państwa członkowskie muszą jednak złożyć deklarację o uznaniu właściwości trybunału w tym zakresie. ETS może orzekać o ważności decyzji ramowych, innych decyzji oraz rozstrzygać w sporach między państwami członkowskimi, dotyczącymi interpretacji lub stosowania środków trzeciego filaru, a także rozwiązywać spory między państwami członkowskimi a Komisją. Właściwość Trybunału nie obejmuje prawa weryfikowania ważności lub proporcjonalności operacji prowadzonych przez policję czy też inne służby zajmujące się kontrolą przestrzegania prawa w państwie członkowskim, ani orzekania o wykonywaniu obowiązków ciążących na państwach członkowskich z tytułu utrzymania porządku publicznego i ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego.

Trybunał Sprawiedliwości jest organem kolegialnym, w skład którego wchodzą: jeden sędzia z każdego państwa członkowskiego[14] oraz 8 rzeczników generalnych wspierających ich. Na wniosek Trybunału, liczba rzeczników może zostać powiększona przez jednogłośną decyzję Rady.[15] Sędziowie i rzecznicy wybierani są na sześcioletnią kadencję (z możliwością reelekcji), przy czym co trzy lata następuje wymiana połowy składu. Mianowani są, za wspólną zgodą państw członkowskich, spośród osobistości dających wszelkie gwarancje niezawisłości i posiadających kwalifikacje wymagane do zajmowania najwyższych stanowisk sądowych w poszczególnych państwach członkowskich, lub są cieszącymi się uznaniem prawnikami o wybitnych kompetencjach.[16] W praktyce członkami ETS zostają sędziowie sądów krajowych, praktykujący prawnicy oraz profesorowie prawa. Różnorodność doświadczeń zawodowych członków Trybunału jest niezaprzeczalnym atutem sądownictwa wspólnotowego, zaś obecność sędziego każdej narodowości wzmacnia

[11] Art. 237 TWE.
[12] Art. 238 TWE.
[13] Art. 300 § 6 TWE.
[14] Art. 221 TWE.
[15] Art. 222 TWE.
[16] Art. 223 TWE.

niewątpliwie jego legitymację w oczach państw członkowskich. Członek ETS może zostać odwołany jedynie w wyjątkowych sytuacjach, gdy w jednogłośnej opinii pozostałych sędziów i rzeczników nie spełnia już wymaganych warunków lub nie realizuje zobowiązań wynikających z jego stanowiska.[17] Zadaniem sędziów jest orzekanie w sposób bezstronny i sumienny oraz z zachowaniem tajemnicy treści obrad (art. 2 STS). Rola rzeczników polega zaś na analizie orzecznictwa Trybunału w sprawach zbliżonych do stanowiącej przedmiot postępowania oraz na bezstronnym i niezależnym opracowaniu propozycji orzeczenia.[18] Trybunał nie jest związany tą opinią, a rzecznik nie bierze udziału w naradzie sędziowskiej i nie może bezpośrednio wpłynąć na treść orzeczenia.

W czasie trwania mandatu członkowie Trybunału nie mogą sprawować żadnych innych funkcji – politycznych czy też administracyjnych, ponadto nie mogą wykonywać działalności zarobkowej lub niezarobkowej, chyba że Rada zwolni ich od przestrzegania tego przepisu.[19] Z chwilą rozpoczęcia urzędowania zobowiązują się uroczyście, iż podczas wykonywania swoich obowiązków i po zaprzestaniu pełnienia funkcji będą szanowali zobowiązania wynikające ze sprawowanego urzędu takie jak: uczciwość i rozważność w przyjmowaniu korzyści „lub stanowisk (art. 4 STS)". Wszelkie wątpliwości w tym zakresie rozstrzyga Trybunał. Członkowie ETS korzystają także z przyznanych im przywilejów i immunitetów, np. jurysdykcyjnego. Immunitet może zostać uchylony orzeczeniem pełnego składu Trybunału Sprawiedliwości, lecz w sprawach karnych członek ETS może być sądzony wyłącznie w instancji właściwej do sądzenia sędziów najwyższych sądów państwa członkowskiego.[20]

Sędziowie wybierają spośród siebie Prezesa Trybunału Sprawiedliwości na okres trzech lat, z możliwością reelekcji.[21] Kieruje on pracami sądowymi i obsługą ETS, reprezentuje go na zewnątrz oraz przewodniczy przesłuchaniom i naradom (art. 8 RPTS). Trybunał posiada również własny sekretariat kierowany przez sekretarza, wybieranego wspólnie przez sędziów i rzeczników[22] na odnawialny okres sześciu lat. Sekretarz nie jest członkiem Trybunału w ścisłym tego słowa znaczeniu, posiada jednak podobny status, zwłaszcza w odniesieniu do przywilejów i immunitetów[23] oraz obowiązku zamieszkania w Luksemburgu (art. 14 STS). Podobnie też jak członkowie ETS składa przysięgę, że będzie sprawować swój urząd z zachowaniem pełnej bezstronności i utrzymaniem w tajemnicy treści obrad. Sekretarz wspiera

[17] Art. 6 STS.
[18] Art. 222 TWE.
[19] Art. 4 STS.
[20] Art. 3 STS.
[21] Art. 223 TWE.
[22] Art. 223 TWE.
[23] Art. 3 STS.

Trybunał, aby umożliwić mu wykonywanie jego zadań[24], jest odpowiedzialny za właściwy przebieg postępowania, zwłaszcza rejestrację, przekazywanie i przechowywanie dokumentów, jak też redakcję protokołów. Czuwa on również nad pieczęciami i odpowiada za publikacje Trybunału.

Trybunał Sprawiedliwości obraduje w izbach lub jako Wielka Izba, może też obradować jako plenum, jeżeli przewiduje tak Statut (art. 221 TWE). Izby złożone są z trzech lub pięciu sędziów, którzy wybierają spośród siebie przewodniczącego danej izby. Przewodniczących izb składających się z pięciu sędziów wybiera się na trzy lata z możliwością ponownego wyboru na to stanowisko.[25] Wielka Izba składa się z jedenastu sędziów, a przewodniczy jej prezes ETS, jej członkami są ponadto przewodniczący izb złożonych z pięciu sędziów. Trybunał obraduje jako Wielka Izba, gdy wniosek o to złoży uczestniczące w postępowaniu państwo członkowskie lub organ wspólnotowy. Na posiedzeniu plenarnym ETS obraduje wówczas, gdy przedmiotem postępowania jest odwołanie Rzecznika Praw Obywatelskich (art. 195 ust. 2 TWE), zdymisjonowanie członka Komisji (art. 213 ust. 2, art. 216 TWE) lub członka Trybunału Obrachunkowego (art. 247 ust. 7 TWE).[26] Ponadto, jeśli Trybunał uzna, że wniesiona sprawa ma wyjątkowe znaczenie, może po wysłuchaniu rzecznika generalnego zdecydować o skierowaniu sprawy na posiedzenie plenarne (art. 16 STS). Skutecznie rozstrzygać sprawy ETS może jedynie wtedy, gdy w składzie zasiada nieparzysta liczba sędziów. Orzeczenia izb składających się z trzech lub pięciu sędziów są ważne, gdy powzięte zostały przez co najmniej trzech sędziów, natomiast orzeczenia Wielkiej Izby – przy obecności dziewięciu sędziów. Dla ważności orzeczeń Trybunału obradującego na posiedzeniu plenarnym konieczna jest obecność jedenastu sędziów.[27]

Sędziowie i rzecznicy generalni nie mogą brać udziału w rozstrzyganiu sprawy, w której wcześniej uczestniczyli w roli pełnomocnika, doradcy lub adwokata jednej ze stron, bądź jeżeli zostali powołani do orzekania w niej jako członkowie sądu, komisji śledczej lub w innym charakterze. Ponadto sędzia lub rzecznik może uznać, że nie powinien orzekać w jakiejś konkretnej sprawie i powiadomić o tym prezesa. Strony z kolei nie mogą nigdy żądać zmiany składu, uzasadniając to obywatelstwem lub narodowością sędziego.[28]

SĄD PIERWSZEJ INSTANCJI

SPI działa na podstawie kilku podstaw prawnych. Są nimi – podobnie jak w przypadku Trybunału – WEA, TWE, niektóre przepisy STS oraz Regu-

[24] Art. 12 STS.
[25] Art. 16 STS.
[26] Jak wyżej.
[27] Art. 17 STS.
[28] Art. 18 STS.

lamin Poceduralny – RPSPI.[29] Sąd Pierwszej Instancji w granicach swojej właściwości przedmiotowej zapewnia poszanowanie prawa przy interpretacji i stosowaniu traktatów.[30] Jurysdykcja SPI obejmuje rozpatrywanie w pierwszej instancji skarg wynikających z art.: 230 (kontrola legalności aktów prawa wtórnego), 232 (skarga na zaniechanie), 235 (sprawy z zakresu odpowiedzialności deliktowej Wspólnot), 236 (spory pracownicze) i 238 TWE (rozstrzyganie sporów w trybie arbitrażowym), z wyjątkiem spraw i postępowań przekazywanych Izbom Sądowym i tych, które na mocy Statutu zastrzeżone są dla ETS. Zgodnie bowiem z art. 51 STS, wyłącznie Trybunał jest właściwy w sprawach wnoszonych przez państwa członkowskie, instytucje Wspólnot oraz Europejski Bank Centralny. W Statucie może zostać także przyznana Sądowi właściwość w innych kategoriach spraw.[31] Ponadto SPI jest właściwy do rozpatrywania skarg odnośnie do orzeczeń Izb Sądowych, a w pewnych dziedzinach określonych w Statucie ETS jest właściwy dla orzeczeń wstępnych, zgodnie z art. 234 TWE.

Sąd Pierwszej Instancji składa się z co najmniej jednego sędziego z każdego państwa członkowskiego. Liczba sędziów określona jest w Statucie ETS (art. 234 TWE), który może też przewidywać powołanie rzeczników generalnych. Członkowie SPI powoływani są za wzajemną zgodą przez rządy państw członkowskich, na sześcioletnią kadencję (z możliwością ponownego wyboru), a co trzy lata następuje zmiana części składu. Na członków Sądu powołuje się osoby dające pełne gwarancje niezawisłości i posiadające kwalifikacje wymagane do zajmowania wysokich stanowisk sądowych.[32] Zadaniem rzeczników generalnych jest wsparcie Sądu w pełnieniu obowiązków poprzez bezstronne oraz niezależne opracowanie i przedstawienie wniosków końcowych w danych sprawach. Członkowie SPI, pełniący obowiązki rzecznika w odnośnej sprawie, nie mogą brać udziału w jej rozstrzyganiu.[33]

Sąd Pierwszej Instancji obraduje w izbach złożonych z trzech lub pięciu sędziów, którzy spośród siebie wybierają przewodniczących izb. Ponowny, jednokrotny wybór na to stanowisko jest dopuszczalny, a przewodniczący izb składających się z pięciu sędziów wybierani są na trzy lata. Zgodnie z Regulaminem Proceduralnym SPI, może on obradować na posiedzeniu plenarnym jako Wielka Izba lub tworzyć skład jednoosobowy.[34]

Ze swego grona sędziowie wybierają Prezesa SPI na okres trzech lat, z możliwością reelekcji. Sąd Pierwszej Instancji powołuje także swojego Se-

[29] Regulamin proceduralny SPI dostępny jest na stronie internetowej ETS http://curia.eu.int/en/instit/txtsenvigueur/txt7.pdf

[30] Art. 220 TWE.

[31] Art. 225 TWE.

[32] Art. 224 TWE.

[33] Art. 49 STS.

[34] Art. 50 STS.

kretarza, któremu podlegają poszczególni urzędnicy i pracownicy SPI (art. 224 TWE, art. 52 STS). Postanowienia Statutu ETS dotyczące sędziów i rzeczników generalnych, statusu sekretarza oraz wymogów odnośnie kworum, stosowane są odpowiednio do Sądu Pierwszej Instancji.[35]

Zgodnie z art. 220 i stosownie do art. 225 TWE, Sądowi mogą być przyporządkowane Izby Sądowe posiadające kompetencje orzekania w pierwszej instancji w pewnych kategoriach skarg, dotyczących określonego zakresu tematycznego.[36] Izby może utworzyć działająca jednomyślnie Rada na wniosek Komisji lub Trybunału Sprawiedliwości (art. 225 a TWE). Zakres przekazanych kompetencji oraz reguły dotyczące składu izby określane są w uchwale Rady. Członkowie Izb Sądowych powoływani są jednogłośnie przez Radę spośród osób dających pełną gwarancję niezawisłości i dysponujących kwalifikacjami do pełnienia funkcji w wymiarze sprawiedliwości.

Od orzeczeń Izb Sądowych przysługuje środek odwoławczy do Sądu Pierwszej Instancji wyłącznie w formie pytania prawnego, lecz jeśli przewiduje to uchwała Rady w sprawie utworzenia izby, to także w kwestiach co do faktu. Izby w porozumieniu z ETS przyjmują swój regulamin proceduralny, który wymaga zatwierdzenia przez Radę. Ponadto jeśli uchwała o utworzeniu izby nie przewiduje inaczej, do Izb Sądowych stosowane są przepisy traktatów oraz Statutu ETS.[37]

POSTĘPOWANIE

Skarga wnoszona do wspólnotowych organów sądowych powinna być zaadresowana do sekretarza, który dokonuje jej rejestracji i publikuje obwieszczenie o wszczęciu postępowania (art. 16 RPTS, art. 24 RPSPI). Jeżeli skarga nie spełnia wymogów formalnych, sekretarz wzywa skarżącego do uzupełnienia braków w rozsądnym terminie, a w przypadku uchybienia temu terminowi skarga zostaje uznana za niedopuszczalną. Jeśli skarga lub pismo procesowe złożone zostanie u niewłaściwego sekretarza (Trybunału lub Sądu), przekazuje on je niezwłocznie odpowiedniemu sekretarzowi. Sąd Pierwszej Instancji może stwierdzić, że skarga należy do jurysdykcji Trybunału i tam ją skierować. Jeżeli jednak ETS zdecyduje, że skarga powinna być rozstrzygana przez SPI, kieruje spór do Sądu, który nie może się uznać za niewłaściwy.[38] W sytuacji gdy w Trybunale i Sądzie zawisłe są spory w tym samym przedmiocie, SPI może po wysłuchaniu stron zawiesić postę-

[35] Art. 224 TWE, art. 47 STS.

[36] W dołączonej do Traktatu Nicejskiego Deklaracji w sprawie art. 225 TWE, zaproponowano utworzenie Izby Sądowej właściwej w pierwszej instancji dla sporów z zakresu prawa pracy pomiędzy Wspólnotami i jej pracownikami.

[37] Art. 225 a TWE.

[38] Art. 54 STS.

powanie do czasu wydania wyroku przez Trybunał. Ponadto jeżeli sprawy dotyczą stwierdzenia nieważności tego samego aktu, Sąd może uchylić się od jurysdykcji, aby ETS wydał orzeczenie. W tym samym przypadku Trybunał może także zdecydować o zawieszeniu toczącego się przed nim postępowania, a kontynuowane jest postępowanie przed SPI (art. 54 STS). Sąd Pierwszej Instancji rozpoznając sprawę w trybie orzeczenia wstępnego, może uznać, że wymaga ona orzeczenia, które mogłoby naruszyć jedność bądź spójność prawa wspólnotowego, wtedy kieruje taką sprawę do rozstrzygnięcia do Trybunału Sprawiedliwości.[39]

Wnosząc sprawę, podmiot skarżący wybiera język postępowania, którym może być każdy z jedenastu języków oficjalnych Wspólnot oraz wyjątkowo język irlandzki. W postępowaniu o wydanie orzeczenia wstępnego jest to z reguły język stosowany przez sąd krajowy, który zwrócił się z pytaniem prawnym, zaś w wypadku skargi bezpośredniej powód ma prawo do wyboru języka. Kiedy jednak pozwanym jest państwo członkowskie lub osoba prawna czy fizyczna z innego państwa członkowskiego, językiem postępowania będzie język urzędowy tego państwa.[40] Orzeczenia wydawane są w języku postępowania i tylko ta wersja stanowi wersję autentyczną.[41] Językiem roboczym sądów wspólnotowych jest język francuski.

Zgodnie z art. 19 STS, państwa członkowskie i organy Wspólnot reprezentuje pełnomocnik (ustanawiany dla każdej sprawy), którego może wspomagać doradca lub adwokat. Inne strony muszą być reprezentowane przez adwokata bądź nauczyciela akademickiego uprawnionego do występowania przed sądami krajowymi państw członkowskich.

Postępowanie przed sądami wspólnotowymi przebiega w dwóch zasadniczych fazach: pisemnej i ustnej (art. 20 STS). W ramach pierwszej fazy ma miejsce komunikowanie stronom i instytucjom Wspólnot, których decyzje są przedmiotem postępowania, pism procesowych, skarg i odpowiedzi na nie oraz wszelkich akt i dokumentów przedłożonych w sprawie, za pośrednictwem sekretarzy. Wszczęcie postępowania powoduje wyznaczenie sędziego sprawozdawcy i rzecznika generalnego (art. 10 RPTS, 17–19 RPSPI). Istnieje też możliwość wnoszenia zarzutów wstępnych, jeśli zdaniem strony sąd jest niewłaściwy do rozpoznania sprawy, skarga wówczas jest oczywiście niedopuszczalna lub pozbawiona podstawy prawnej (art. 91–92 RPTS, art. 111–114 RPSPI). W procedurze ustnej zaś dochodzi do odczytania sprawozdania przedłożonego przez sprawozdawcę, wysłuchania pełnomocników stron, świadków i biegłych oraz wniosków końcowych rzecznika generalnego. Sąd wspólnotowy może orzekać bez wniosków rzecznika po jego wysłuchaniu

[39] Art. 225 ust. 3 TWE.

[40] K. Michałowska-Gorywoda, *Podejmowanie decyzji w Unii Europejskiej*, Warszawa 2002, s. 253.

[41] *Ibidem*, s. 254.

i stwierdzeniu, że sprawa nie wywołuje nowej kwestii prawnej.[42] Postępowanie ma co do zasady charakter publiczny, chyba że sąd z własnej inicjatywy lub na żądanie stron i z ważnych powodów zadecyduje inaczej.[43] Z przebiegu rozprawy sporządza się protokół podpisywany przez prezesa i sekretarza (art. 33 STS).

Po przeprowadzeniu postępowania ma miejsce tajna narada sędziowska, podczas której zapada wyrok.[44] Podaje się w nim krótko fakty, przedstawia stanowiska i roszczenia stron, a potem formułuje sentencję orzeczenia. Wyrok ogłaszany jest na posiedzeniu jawnym i wydawany w imieniu całego sądu wspólnotowego. Formułowanie zdań odrębnych oraz domaganie się dołączenia ich do wyroku jest niedopuszczalne. Oryginał wyroku podpisuje prezes oraz sekretarz i przechowuje się w rejestrze, zaś strony otrzymują jego uwierzytelnione kopie.[45] Na zlecenie sekretarza wyroki są publikowane w „Zbiorze spraw przed Trybunałem Sprawiedliwości i Sądem Pierwszej Instancji".[46]

Od wszystkich orzeczeń Sądu Pierwszej Instancji przysługuje odwołanie do Trybunału Sprawiedliwości, ale żaden organ sądowy nie może dokonywać kontroli orzeczeń samego Trybunału. W wyjątkowych jednak okolicznościach, gdy zachodzi wątpliwość co do znaczenia bądź zakresu wyroku, zarówno ETS, jak również Sąd mogą ponownie rozpatrzyć jedno ze swoich orzeczeń.[47] Wniosek o wznowienie postępowania może wnieść jedna ze stron lub organ Wspólnot, po wykryciu istotnego faktu, który nie był znany ani im, ani sądowi wspólnotowemu.[48]

Skarga odwoławcza może być wniesiona w terminie dwóch miesięcy od daty doręczenia wyroku, a prawo jej złożenia ma każda ze stron, która całkowicie lub częściowo przegrała sprawę.[49] Odwołanie powinno ograniczać się do kwestii prawnych i zarzucać naruszenie prawa materialnego lub procesowego (art. 225 ust. 1 TWE, art. 58 STS). Ponadto nie jest ono dopuszczalne w stosunku do orzeczenia w sprawie kosztów. ETS może uznać odwołanie za uzasadnione, unieważnia wtedy zaskarżone orzeczenia i albo rozstrzyga ostatecznie spór, albo przekazuje sprawę do ponownego rozpatrzenia przez Sąd Pierwszej Instancji. W takim przypadku SPI jest związany ustaleniami prawnymi zawartymi w orzeczeniu Trybunału.[50]

---

[42] Art. 20 STS.
[43] Art. 31 STS.
[44] Art. 35 STS.
[45] Art. 64 RPTS, art. 82 RPSPI.
[46] Art. 68 RPTS, art. 86 RPSPI.
[47] Art. 43 STS.
[48] Art. 44 STS.
[49] Art. 56–57 STS.
[50] Art. 61 STS.

Jeżeli zaistnieje poważne niebezpieczeństwo naruszenia jedności lub spójności prawa wspólnotowego, orzeczenia Sądu Pierwszej Instancji mogą być kontrolowane przez ETS.[51] Propozycję taką składa Pierwszy Rzecznik Generalny w terminie miesiąca od ogłoszenia orzeczenia SPI, a decyzję o jego sprawdzeniu podejmuje w ciągu miesiąca Trybunał Sprawiedliwości (art. 62 STS).

UWAGI KOŃCOWE

Reformę dokonaną przez Traktat Nicejski w sądownictwie europejskim należy ocenić jak najbardziej pozytywnie, pomimo że ograniczono się do stosunkowo zasadniczych, wręcz kierunkowych zmian. Wychodząc naprzeciw postulatom odciążenia ETS, aby mógł się on skupić na sprawach o podstawowym znaczeniu dla jedności i spójności prawa wspólnotowego, ustalono nową strukturę organów wymiaru sprawiedliwości.[52] Podniesiono status Sądu Pierwszej Instancji oraz poszerzono i wzmocniono jego jurysdykcję. Możliwość zaś utworzenia wyspecjalizowanych Izb Sądowych daje szansę nie tylko na zmniejszenie obciążenia ETS i SPI, ale również na podniesienie poziomu orzecznictwa w specjalistycznych dziedzinach. Istotną zmianą jest także przeniesienie większości spraw dotyczących struktury sądów oraz procedur do Statutu Trybunału i regulaminów proceduralnych (wewnętrznych), w celu podniesienia efektywności wspólnotowego wymiaru sprawiedliwości.

SUMMARY

The article is designed to show the changes in the European Community's judicial system which have been introduced by the provisions of the Nice Treaty.

First of all, a new structure of the courts has been created. Although the Court of Justice remains the main authority, the dignity of the Court of First Instance has been significantly risen. The latter was also recognized as a guarantor of the Community law. At the same time the Court of First Instance became – apart from the Court of Justice – the EC institution. In addition, judicial panels may be attached to the Court of First Instance in order to exercise in certain specific areas. As a result, the Court of Justice may now concentrate on the matters which are the most important for homogeneity and unity of Community law.

Secondly, there was carried out a reform of the internal structure of the courts in order to increase their effectiveness. Due to this reform deciding the cases in a full bench has been limited and the Grand Chamber has been created. The reform also provided the possibility of further changes and structural modifications in the internal structure of the courts.

[51] Art. 225 ust. 2 i 3 TWE.

[52] *Wymiar sprawiedliwości w Unii...*, s. 58.

Thirdly, the clear division of Community courts jurisdiction was made. However, the Court of Justice has an exclusive competition of guarding the homogeneity and unity of Community law. It should be also noted that the jurisdiction of the Court of First Instance has been increased. The court now has the competence to almost every sort of cases (there are a few exceptions though), including the preliminary rulings.

The article reaches the conclusion that the recent reform was necessary and useful for relieving the court system in the perspective of the extension of the European Community.